

aneb věděl, že kupec, jehož firma je zanesena v obchodním rejstříku, zastavil své platy; z toho jsou jen dvě výjimky možny, když totiž pohledávka byla již vzájemnou déle než 6 měsíců před vyhlášením konkursu a držitel vzájemné pohledávky byl povinen ji převzít, po případě uspokojiti některého věřitele hlavního dlužníka, a rovněž, když v době, kdy povinnost tu na se vzal, nevěděl, že podána byla žádost za vyhlášení konkursu aneb že platy byly zastaveny. Proti nárokům alimентаčním kompensace se nepřipouští (roz. ze dne 23. září 1884 č. 10918, sb. »Gl. U.« č. 10175). Nelze však schváliti rozh. ze dne 21. října 1875 č. 7024, sb. »Gl. U.« č. 5888, dle něhož nelze v obecnoprávním sporu kompenzovati pohledávku směnečnou.

Na otázku v celku velmi praktickou, zda-li ten, jenž z omylu opomenul kompensaci, může se domáhati jenom prostě uznání své pohledávky, či může-li na místo toho podati condictionem indebiti, sluší i dle rak. práva přisvědčiti. Kompensaci mohou strany výslovně aneb i mlčky vyloučiti. Zejména je mlčky vyloučena kompensace, když věřitel při uzavírání právního jednání, jímž stává se dlužníkem svého dlužníka, přislíbil výslovně placení v penězích. Proti námitce kompensace, kterou by žalovaný věřitel učinil, může dlužník v tomto případě podati s účinkem repliku pro obmyslnost.

II. Právo poplatkové.

Prakse úřadů finančních a správního soudního dvoru vykládá slova § 1438 o. z. o. »welche schon für sich (roz. kompensace) die gegenseitige Zahlung bewirkt« v ten smysl, že pohledávky ku kompensaci způsobilé v okamžiku, jakmile se setkají, pokládají jest za zaniklé právě tak, jako kdyby zaplacený byly, a že není k tomu třeba, aby strany v tom smyslu vůli svou projevíly (nal. spr. s. dv. č. 1888 z r. 1883, č. 1701 z r. 1883 a č. 6814 z r. 1892 sbírky »Budwinski« sv. VII.). S tím ovšem nesouhlasí ani věda ani prakse soukromoprávní.

V souhlase s tímto výkladem pokládá praxis prohlášení stran o kompensaci v trhově smlouvě obsažené za pouhé stvrzení nastalého zaplacení, a nikoliv za jednání vedlejší. Ježto pak toto stvrzení v listině o jednání hlavním (trhově smlouvě) zřízené obsaženo jest, zůstává poplatek prostým dle pozn. ku p. s. 47 popl. z.

Kompromis (smlouva rozhodčí, smírčí).

I. Pojem.

Kompromis jest smlouva, kterou strany ku rozhodnutí svých sporných nároků zvolí si rozhodčího soudce (§ 1391 o. o. z.). Zákon pokládá smlouvu rozhodčí dle právní povahy její za narovnání (§ 1380 o. o. z.).

II. Náležitosti zákonné.

Ku platnosti kompromisní smlouvy se vyhledává:

1. aby tu byl předmět sporu, se kterým strany volně nakládati mohou (jako ku př. při narovnání), při čemž nevadí, náleží-li tento spor před soud výlučný (soud realní), aneb je-li tento spor sporem nájemním (»Gl. U.« č. 8358). Rozumí se, že spory manželské a spory o manželském původu dítěte nelze dát rozhodnouti soudcem rozhodčím.

2. Strany musí býti oprávněny uzavřít smlouvu rozhodčí. Poručník nezletilého potřebuje, má-li uzavřít rozhodčí smlouvu, svolení vrchnoporučenského úřadu (dv. dekr. ze dne 6. prosince 1822 č. 1911 sb. z. s.). Má-li uzavřít rozhodčí smlouvu zmocněnec, vyžaduje se, aby měl zvláštní

plnou moc znějící na určité jednání aneb všeobecnou, v níž však vytknuto je zřejmě právo uzavírat smlouvy rozhodčí (§ 1008 o. o. z.).

3. Ku platnosti rozhodčí smlouvy žádá se, aby byla uzavřena písemně (§ 270 s. ř.).

4. Smlouvu rozhodčí lze uzavřítí buď jen pro určitý právní spor, aneb i pro budoucí spory vzešlé z určitého právního poměru (kn. jud. č. 26). Ve smlouvě budiž ustanoven buď stálý rozhodčí soud, aneb naznačen způsob, kterak má se rozhodčí soud sestaviti. Zejména nutno ustanoviti lhůtu k volbě předsedy a učiniti vhodná opatření pro ten případ, že by se nebylo lze shodnouti (sb. »Gl. U.« č. 12040). Strany mohou ustanoviti jednoho neb i více rozhodčích soudcův, po případě i odvolací rozhodčí soud.

III. Účinek právní.

Platná smlouva rozhodčí má ten právní účinek, že strany a jich právní nástupci, jakož i jich konkursní podstaty jsou jí vázány, takže nemohou podati žalobu u řádného soudu civilního a u tohoto rozhodnutí se domáhati (sb. »Gl. U.« č. 12065). Smlouva rozhodčí neváže však cesionáře (sb. »Gl. U.« čís. 10420). Podá-li tedy jedna strana žalobu u řádného soudu civilního, může žalovaný namítati nepřislusnost tohoto soudu i tehda, když byla smlouva rozhodčí jako pactum de compromittendo uzavřena pro spory budoucí (kn. jud. č. 26).

IV. Druhy rozhodčích soudů.

Určité právní záležitosti jsou zvláštními předpisy odkázány soudům rozhodčím; takové soudy rozhodčí jsou stálé. Vedle toho mohou strany pro jednotlivé právní záležitosti od případu ku případu shodnouti se na soudci rozhodčím (§ 270 s. ř.) (t. zv. smluvené soudy rozhodčí).

1. Stálými soudy rozhodčími jsou tyto:

a) Rozhodčí soud dělnických úrazových pojišťoven pro spory o nárocích odškodňovacích proti těmto ústavům a o vzájemných nárocích pokladen spolkových (§ 38 zák. ze dne 28. prosince 1887 č. 1. ř. z. z r. 1888 a min. nař. ze dne 10. dubna 1889 č. 47 ř. z.). Předsedou těchto soudů rozhodčích je státní soudní úředník, kteréhož, jakož i dva přísedící soudu jmenuje vláda; jednoho přísedícího volí podnikatelé ku pojištění povinní a druhého pojištění sami.

b) Rozhodčí soudy živnostenských společenstev, jež rovnají spory mezi majiteli živností a jich dělníky vzešlé z poměrů pracovních, námezdních neb učňovských, pokud sporné strany písemně se na tomto soudu shodly, nebo pokud dodatečně se jemu podrobí. Exekuci vykonávají výjimečně politické úřady (§§ 114 lit. c, § 112 a násl. živnost. novelly ze dne 15. března 1883, čís. 39 ř. z.).

c) Rozhodčí soudy pro veřejná skladiště, ač-li se strany těmto soudům podrobí (§ 11 zák. ze dne 28. dubna 1889, č. 84 ř. z.).

d) Rozhodčí soudy bursovní (viz čl. Bursa).

e) Obchodní a živnostenské komory pro spory ve věcech obchodních a živnostenských, jestliže strany písemně to ujednaly (§ 2 b. zákona ze dne 29. června 1868).

f) Bratrské pokladny (zák. ze dne 28. července 1889 a nař. min. orby ze dne 11. září 1889, č. 149 ř. z.).

g) Vedle těchto soudů zřízen je ještě stálý rozhodčí soud železniční, jakož i zvláštní rozhodčí soudy dle zvláštních norem a stanov pro

jednotlivé větší ústavy, společnosti a obchodní podniky, jako ku př. pro rak.-uherskou banku, rak. úvěrní ústav pro obchod a živnosti, jednotlivé pojišťující společnosti atd., jakož i pro určité právní spory jako ku př. v Čechách pro spory ze škod honbou a zvěří způsobených.

2. O smluvených soudech rozhodčích platí zásada, že nikdo není povinen přijmouti úřad rozhodčího, avšak přijal-li jej, musí rozepři rozhodnouti (§ 271 s. ř.). Kompromisní smlouva je tedy úplnou, když strany shodnou se o osobě rozhodčího soudce a když tento prohlásí, že úřad rozhodčího na se vezme (receptum). Přijal-li někdo úřad rozhodčího soudce, musí spor projednati a rozhodnouti a může se proti němu proto nastupovati pořadem práva (§ 271 ř. s., sb. »Gl. U.« č. 4083, 11294). Soudcům první a vyšší stolice jest zapovězeno přijmouti úřad rozhodčího soudce mezi stranami, které jsou jich pravomoci podrobeny, aneb v rozepřích, o nichž by dle pořadu práva sami rozhodovati měli (dv. d. ze dne 2. listopadu 1790, č. 73 sb. z. s. a ze dne 27. března 1800 č. 498 sb. z. s.).

V. Řízení u soudů rozhodčích.

1. Pokud se týče formy řízení, má rozhodčí soudce zachovávatí ujednání stran, které v té příčině tyto byly učinily; není-li takového ujednání, má se řídití soudním řádem, tedy má použití toho řízení, jehož sporná věc dle soudního řádu vyžaduje (§ 272 s. ř.). Vedlejší rozhodnutí o námitce nepřislušnosti rozhodčího soudce neb o jiných námitkách možno jediné žalobou proti rozhodčímu nálezu v odpor bráti (sb. Nowak IV. 273, sb. »Gl. U.« č. 6001). Dopustí-li se strany obmeškání, má rozhodčí soud nejprvé pohroziti, že spor projedná se jednostranně a potom teprve vydati kontumační rozsudek. Poněvadž pak rozhodčímu soudci nepřisluší soudní kontumační právo donucovací, musí, nedostaví-li se jedna strana, zkouseti rozhodné okolnosti tak, jako by jich strana nepřítomná popírala. Kontumační rozhodčí nálezy jsou neplatny (sb. »Gl. U.« č. 906, 6372).

2. Pokud se týče doručování a provádění důkazů, třeba připomenouti, že nejsou ani stálé ani smluvené soudy rozhodčí orgány veřejnými, a že tudíž jim nepřisluší moc výkonná (exekutivní) proti svědkům, soudním znalcům a těm, kteří povinni jsou věci předložiti během jednání a tím méně proti stranám na základě rozsudku rozhodčího. Jim nepřisluší právo jako jiným veřejným úřadům dožadovati se právní pomoci u soudů, nýbrž mohou žádati jen za provedení důkazů a za doručení obsýlek. Má-li se vésti důkaz svědky, soudními znalci aneb stranami, kteréž do přísahy vzíti dlužno, požádejž rozhodčí soudce řádný soud, aby důkazy ty provedl.

VI. Rozsudek.

Platným je rozhodčí rozsudek jen tehdy, jestliže všichni účastníci uzavřeli platnou smlouvu rozhodčí (»Gl. U.« č. 7895). Rozsudek takový (laudum) vynáší, je-li ustanoven jediný rozhodčí soudce, tento, je-li několik rozhodčích soudců, rozhoduje absolutní většina. V rozsudku budiž uveden právní důvod sporné pohledávky, obzvláště causa debendi tak, aby žalovatelnost dotyčného soukromoprávního nároku byla patrnou, jinak nebyl by rozsudek vykonatelným (sb. »Gl. U.« č. 5035, 5466, 6077). (Naproti tomu však dle sb. »Gl. U.« č. 9246, 11207 jsou i rozsudky rozhodčích soudů o nárocích nežalovatelných schopny exekuce.) V rozsudky bursovních rozhodčích soudů budiž pojato, že byly vyneseny o bursovním obchodu (sb. »Gl. U.« č. 10218, 10271). Dále jest v nálezu soudu rozhodčího přesně určití předmět přisouzeného plnění, po případě i podmínku kondemnace

(sb. »Gl. U.« č. 5035, 5466). Nález budiž datován a rozhodčímí soudci podepsán (sb. »Gl. U.« č. 6282, dv. d. ze dne 22. října 1814, č. 1106 sb. z. s.). Nález rozhodčího soudu budiž dodán písemně oběma stranám; nález takový mohou i soudy doručiti (sb. »Gl. U.« č. 10755, 10395). Narovnají-li se strany před rozhodčím soudem o svých soukromých nárocích, platí narovnání takové jako nález (sb. Nowak III, 100).

VII. Odporování nálezu rozhodčího soudu.

Tu platí všeobecná zásada, že proti výroku rozhodčího soudce nelze se odvolati ku odvolacímu soudu II. stolice (vrchnímu zem. soudu), nýbrž že nutno odkázati celý spor řádnému soudci I. stolice. (Resol. ze dne 14. června 1784, č. 306 sb. z. s. lit. s.)

Strany mohou si zřídití odvolací rozhodčí soud samy a sice tím způsobem, že zvolí si dva soudce rozhodčí, jednoho jako stolicí první a druhého jako stolicí druhou, avšak i pro tyto soudce platí zákonná omezení (dv. d. ze dne 15. ledna 1787, č. 621 sb. z. s. lit. p.).

1. Odporovati nálezu soudu rozhodčího lze:

a) Jestliže strany výslovně ujednaly, že spokojí se s výrokem rozhodčího soudu, a zřekly se ve smlouvě kompromisní všech stížností (sb. »Gl. U.« č. 12448), jsou povinny podrobiti se jeho výroku a mohou vzíti výrok tento jen tenkrát v odpor, stal-li se při tom zřejmý podvod (§ 273 s. ř.). V odpor vzíti možno nález však i z jiných důvodů neplatnosti. Neplatným je zejména nález soudu rozhodčího, překročil-li tento meze v kompromisní smlouvě ujednané (res. ze dne 17. června 1784, č. 306 sb. z. s. lit. s), jestliže byl dle ní aneb dle zákona (§ 1382 o. o. z.) nepřislušným, byl-li soudce rozhodčí k rozhodování neschopným, byl-li vydán nález rozhodčí jen na oko, aneb obsahuje-li rozkaz, jež připustiti nelze; dále, nebyla-li jedna strana slyšena, nebo nebyla-li dle zákona zastoupena a konečně, nedostává-li se soukromému nároku, jenž nálezem tím byl na jisto postaven, žalovatelnosti. Žaloba o neplatnost nálezu soudu rozhodčího pro podvod nebo jednání na oko lhůtou vázána není (sb. »Gl. U.« č. 1162, § 273 s. ř.); pro jinou příčinu neplatnosti nutno podati žalobu u řádného soudu I. stolice ve 14 dnech ode dne, kdy nález soudu rozhodčího byl doručen.

b) Nezřekly-li se však strany ve smlouvě výslovně práva odporu proti výroku rozhodčího soudce, může každá z nich po vydaném nálezu s celým sporem obrátiti se na řádného soudce a u něho rozsudku se domáhati bez ohledu na to, že rozhodčí soudce svůj výrok již pronesl (§ 274 s. ř.). Toto ustanovení platí i tehdy, jestliže si strany ustanovily sice rozhodčího soudce II. stolice, však práva odporu se při tom zřejmě nevzdaly (d. dv. ze dne 15. ledna 1787, č. 621 sb. z. s. lit. p). Proti rozsudku soudu rozhodčího lze podati odpor i z důvodů obecnoprávních, jako při každé jiné smlouvě. Odpor proti výroku soudu rozhodčího provádí se žalobou podanou u příslušného řádného civilního soudce (res. ze dne 14. června 1784, č. 306 sb. z. s. lit. s, dv. oběž. ze dne 14. května 1833 C 631 [51]).

2. Žaloba odpůrčí. Žaloba o neplatnost výroku rozhodčího může se spojití se žalobou o rozhodnutí ve věci hlavní (sb. »Gl. U.« č. 10573). Na základě rozhodčího výroku lze však dle analogie § 259 s. ř. vymoci si exekuci ku zjištění (sb. »Gl. U.« č. 1364, 4401, 5133, 9404, 10255, 10606, opáčně č. 7212).

Pro rozhodčí soudy společenstev, soudy bursovní a soudy veřejných skladů platí výjimka, že možno jich výnosy brát v odpor žalobou zmateční podanou v 8 dnech a opatřenou podpisem advokátovým (§ 123 živn. nov., § 6 burs. z., § 11 zák. o veřej. sklad.) (viz čl. Bursa X., 4).

VIII. Exekuce rozhodčího výroku.

Podrobily-li se strany ve smlouvě rozhodčí pouze výroku rozhodčího soudce, lze se exekuce tohoto výroku domáhati jediné u řádného soudce strany podlehlé. Pak-li se však strany podrobily i ve příčině exekuce rozhodčímu soudci, možno žádati za exekuci výroku u rozhodčího soudce, jenž písemnou žádostí příslušný soud za výkon požádá (res. ze dne 31. října 1785, č. 489 sb. z. s. qq). I exekuci výroku rozhodčích soudů úrazových pojišťoven lze žádati jen u řádného soudu (§ 29 min. nař. ze dne 10. dubna 1889, č. 47 ř. z.). To platí též o výrocích ostatních rozhodčích soudů, zvláště o výrocích soudů bursovních, neboť § 6 burs. zák. výslovně stanoví, že výkon výroků bursovního rozhodčího soudu má býti upraven stanovami.

IX. Poplatky.

1. Rozhodčí smlouvy, jimiž strany podrobují se soudu rozhodčímu a v nichž soudce dotýčný úřad přijímá, budtež opatřeny 50kr. kolkem na každém archu (p. s. 33 popl. z.).

2. Rozsudky soudů rozhodčích. Z vyhotovení výroku rozhodčího platí se, jedná-li se o sporný předmět v hodnotě až do 50 zl., 50 kr., v hodnotě od 50—200 zl. 1 zl. 25 kr., v hodnotě přes 200 zl. aneb nedá-li se věc oceniti, 2 zl. 50 kr. (p. s. 92 popl. z.).

Právo chudých nevztahuje se k výrokům rozhodčích soudů (zák. ze dne 23. března 1874 č. 29 ř. z., nař. min. spr. ze dne 19. května 1875 č. 78 ř. z., ze dne 16. prosince 1876 č. 139 ř. z. a ze dne 6. února 1885 č. 19 ř. z.).

Zakládá-li se výrok na právním jednání, jež podlehá poplatku jen tehdy, když o něm byla zřízena listina, považuje se ve případě, kde listina o právním jednání vyhotovena nebyla, vyhotovení výroku rozhodčího soudu za tuto listinu.

Konfrontace v trestním řádu jest soudní jednání, dle kterého osoby, jichž výpovědi o důležitých okolnostech si odporují, proti sobě se postaví, aby každá ve přítomnosti druhé svou výpověď opakovala a odpor vysvětlila. Osoby, které proti sobě postaveny býti mohou, jsou buď svědci aneb tito a obviněný. Každý svědek jest povinen svoliti ku konfrontaci s jiným svědkem neb obviněným; výjimka nastane jenom při svědcích, kteří mohou svědectví dle § 152 č. 1. tr. z. odepřít. Tito svědci mohou konfrontaci s obviněným odmítnouti, leč že by si jí tento sám přál (§ 205 odst. 2. tr. ř.). Z pravidla má se díti konfrontace toliko mezi dvěma osobami (§ 168 odst. 3. tr. ř.), vyjma že by soudce snad konfrontaci více osob najednou považoval za nutnou. Konfrontování mají se o každé jednotlivé okolnosti, o které se výpovědi jich rozcházejí, zvláště vyslechnouti a výpovědi jich do protokolu zanést (§ 168 odst. 3. tr. ř.). I v přípravném vyšetřování může soudce vyšetřující předsevzít konfrontaci svědků, leč z pravidla má se to ponechat až do průvodního řízení (§ 168 odst. 2. a § 248 odst. 2. tr. ř.). Konfrontace obviněného se svědky nebo spoluobviněným má v přípravném vyšetřování jen tehdy místa, pokládá-li to vyšetřující soudce ku vysvětlení věci za nutné (§ 205 odst. 1. tr. ř.).